

Riksrevisionens rapport om informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter

---

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2016/17:42 Riksrevisionens rapport om informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter till handlingarna.

Riksrevisionen har granskat hur nio myndigheter arbetar med sin informationssäkerhet och om regeringen säkerställer att de granskade myndigheterna har en effektiv intern styrning och kontroll av sin informationssäkerhet. Den samlade slutsatsen är att arbetet med informationssäkerhet på de granskade myndigheterna ligger på en för låg nivå.

Regeringen instämmer i huvudsak i iakttagelserna och avser därför att ta fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet.

Utskottet anför att ett seriöst informationssäkerhetsarbete är mycket viktigt och finner det oroande att Riksrevisionen funnit att arbetet med informationssäkerhet på de granskade myndigheterna ligger på en för låg nivå och inte heller ser ut att ha utvecklats i tillräcklig grad över tid. Utskottet anser dock att främst regeringens arbete med att ta fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet i närtid är lovvärt och att det därför inte är motiverat för tillfället att vidta ytterligare åtgärder. I anslutning till detta ärende behandlas också sammanlagt tio yrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16 respektive 2016/17. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns sex reservationer (M, SD, V och KD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2016/17:42 Riksrevisionens rapport om informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter.

Tre yrkanden i följdmotion.

Fem yrkanden från allmänna motionstiden 2015/16.

Fem yrkanden från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl.	6
Medborgarnas kunskap om it-säkerhet	18
Ett nordiskt, säkert internet	19
Reservationer	20
1. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (M)	20
2. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (SD)	21
3. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (V)	22
4. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (KD)	23
5. Medborgarnas kunskap om it-säkerhet, punkt 2 (M)	24
6. Ett nordiskt, säkert internet, punkt 3 (SD)	24
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Skrivelsen	26
Följdmotionen	26
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	26
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2015/16:424 av Sotiris Delis (M),

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18,

2016/17:2072 av Edward Riedl (M),

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 10 och

2016/17:3542 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (KD)

2. Medborgarnas kunskap om it-säkerhet

Riksdagen avslår motion

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 5 (M)

3. Ett nordiskt, säkert internet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 7,

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 14 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 77.

Reservation 6 (SD)

4. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:42 till handlingarna.

Stockholm den 26 januari 2017

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Kalle Olsson (S) och Dag Klackenbergs (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksrevisionen har granskat hur följande myndigheter arbetar med sin informationssäkerhet: Arbetsförmedlingen, Affärsverket svenska kraftnät, Bolagsverket, Försäkringskassan, Lantmäteriet, Migrationsverket, Post- och telestyrelsen, Sjöfartsverket samt Statens tjänstepensionsverk. Regeringen, Regeringskansliet och Ekonomistyrningsverket har också ingått i granskningen. Granskningen har resulterat i rapporten Informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter – En andra granskning av informationssäkerheten i staten. Rapporten överlämnades av riksdagen till regeringen den 26 maj 2016. Rapporten föredrogs av Riksrevisionen i utskottet den 8 december 2016. Regeringens skrivelse med anledning av denna rapport kom in till riksdagen den 14 november 2016. Statsrådet Anders Ygeman informerade sedan om skrivelsen i utskottet den 22 november 2016.

I betänkandet behandlas även motionsyrkanden om informationssäkerhet från den allmänna motionstiden 2015/16 respektive 2016/17.

Bakgrund

Riksrevisionen granskade under 2005–2007 arbetet med informationssäkerhet vid elva myndigheter i statsförvaltningen. Granskningarna visade ett flertal brister. Regeringen hade inte följt upp om myndigheternas interna styrning och kontroll av informationssäkerhet var tillfredsställande och inte heller gett myndigheterna tillräckliga förutsättningar för ett effektivt informationssäkerhetsarbete.

Under 2014 granskade Riksrevisionen än en gång informationssäkerhet med inriktning mot regeringen och dess expertmyndigheters styrning och stöd. Denna granskning visade att det fanns påtagliga brister i arbetet med informationssäkerhet och att regeringen inte utövat en effektiv styrning.

Syftet med den aktuella granskningen har varit att undersöka hur nio myndigheter arbetar med sin informationssäkerhet. Dessa myndigheter bedriver samhällsviktig verksamhet, hanterar mycket pengar, är starkt it-beroende och hanterar skyddsvärd information. Riksrevisionen har granskat om myndigheterna utifrån dagens krav och förutsättningar bedriver ett informationssäkerhetsarbete så att de uppnår ett ändamålsenligt skydd av sina informationstillgångar. Ett annat syfte har varit att granska om regeringen säkerställer att de granskade myndigheterna har en effektiv intern styrning och kontroll av sin informationssäkerhet. För att informationssäkerheten ska vara effektiv, såväl för respektive myndighet som för statsförvaltningen i stort, krävs att det går att väga kostnader mot nytta. Därför har Riksrevisionen låtit undersöka kostnadsbilden för informationssäkerhetsarbetet.

Utskottets överväganden

Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2016/17:42 Riksrevisionens rapport om informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter till handlingarna.

Riksdagen avslår motionsyrkandena om informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl. Utskottet hänvisar till regeringens arbete med att utforma en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet.

Jämför reservationerna 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Riksrevisionens slutsatser

Riksrevisionens samlade slutsats är att arbetet med informationssäkerhet på de granskade myndigheterna ligger på en nivå som är märkbart under vad som är tillräckligt. En viktig förklaring till det är att förståelsen för vikten av en god informationssäkerhet överlag är alltför liten. Detta får till följd att arbetet med informationssäkerhet inte blir tillräckligt högt prioriterat i förhållande till de risker som finns. Detta gäller såväl för regeringen, som borde kunnat vara tydligare med att styra myndigheterna i frågan, som för myndigheternas ledningar, som inte prioriterat arbetet med informationssäkerhet i den utsträckning som krävs. Mycket tyder på att det är svårt för många myndigheter att få till stånd ett ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete. Riksrevisionen har därför ingen anledning att anta att den bild som framträder vid de granskade myndigheterna inte skulle gälla även för flertalet andra myndigheter i statsförvaltningen.

Arbetet med informationssäkerhet når inte upp till en godtagbar nivå på de granskade myndigheterna

Granskningen av Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket har varit särskilt djupgående. Ingen av dessa myndigheter kan sägas ha ett systematiskt informationssäkerhetsarbete som motsvarar kraven i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) föreskrifter om statliga myndigheters informationssäkerhet, menar Riksrevisionen. Dessa krav innebär att myndigheterna ska tillämpa ett ledningssystem som bl.a. omfattar att de ska upprätta en policy för informationssäkerhet, klassificera sin information med utgångspunkt från riktighet, tillgänglighet och konfidentialitet samt utifrån risk- och sårbarhetsanalyser och inträffade incidenter avgöra hur de ska hantera risker.

En viktig förutsättning för att lägga grunden till en god informationssäkerhetskultur och för att skapa förståelse för informationssäkerhet är att myndighetens ledning visar engagemang i frågan. Granskningen visar att myndigheternas ledningar har delegerat ansvaret för informationssäkerhet, utan att se till att de ansvariga har ett tillräckligt mandat att utföra sina uppgifter och tillräckligt med resurser. De funktioner som ansvarar för informationssäkerheten har svårt att hävda sig mot kärnverksamheten som tenderar att se kraven på informationssäkerhet som hinder, vilket får till följd att verksamhetens krav på funktionalitet mestadels går före kraven på säkerhet. Det är snarare it- eller säkerhetsfunktionerna som ställer krav på säkerhet än kärnverksamheten.

Situationen på de sex andra granskade myndigheterna – Affärsverket svenska kraftnät, Bolagsverket, Lantmäteriet, Post- och telestyrelsen, Sjöfartsverket samt Statens tjänstepensionsverk – varierar, men sammanfaller i stora delar med hur det ser ut på de tre särskilt djupt granskade myndigheterna. Trots att myndigheterna har tagit fram policyer, riktlinjer och handledningar i fråga om informationssäkerhet är kännedomen om vad dessa dokument har för innehåll och syfte låg hos många medarbetare och chefer. Säkerhetsarbetet implementeras inte i de ordinarie verksamhetsprocesserna. Kärnverksamheten uppfattar inte att den har något ansvar för informationssäkerheten, utan att det ligger någon annanstans i myndigheten såsom på it- eller säkerhetsfunktioner. Det saknas till betydande delar delaktighet och ansvarstagande som bör genomsyra hela myndigheten, och det finns en bristande förståelse för behovet av säkerhetsinvesteringar utan synbar nytta.

Riskanalyser görs på varierande sätt inom och mellan de granskade myndigheterna och omfattar mer än endast informationssäkerhet. Det är inte fel i sig, menar Riksrevisionen, men inom myndigheterna bidrar det till överlappning och risk för att områden hamnar mellan stolarna såväl som att vissa områden inte blir belysta. Myndigheterna sammanställer sällan sina olika analyser till en övergripande analys med inriktning mot informationssäkerhet. Sett från ett informationssäkerhetsperspektiv är det ett splittrat tillvägagångssätt, som behöver samordnas bättre.

Det är svårt att få en samlad bild av informationssäkerhetsläget vid myndigheterna, vilket hänger samman med att det ofta saknas en strukturerad uppföljning av hur ledningssystemet fungerar. Bristen på uppföljning försvårar ett förbättringsinriktat arbetssätt. Avsaknaden av ett lärandeperspektiv visar sig även i incidenthanteringen, som mer är inriktad mot att skapa statistik än att ta reda på orsaker till att incidenter inträffar.

Riksrevisionen kan konstatera att arbetet med informationssäkerhet på de granskade myndigheterna sker på varierande sätt, trots att betydande delar av detta arbete borde vara generiskt till sin karaktär. Det kan också konstateras att de delar av informationssäkerhetsarbetet som omfattar it-säkerhet och fysiskt skalskydd överlag visar sig bättre än de organisatoriska delarna, även om det finns förbättringspotential för it-säkerheten. Många av komponenterna i ledningssystemet verkar finnas till för att det är ett krav, snarare än att de skulle kunna vara ett kraftfullt verktyg för att bedriva förändringsarbete.

Regeringen har inte sett till att det finns nödvändiga förutsättningar

Vid en första anblick kan förutsättningarna synas vara tillfyllest genom att regeringen har skapat vissa förutsättningar för myndigheterna att kunna arbeta med intern styrning och kontroll av informationssäkerheten, anför Riksrevisionen. Det finns en struktur på plats med olika författningar som är avsedda att styra detta arbete. En del i detta är att regeringen har beslutat att ledningen för ett antal myndigheter ska intyga att den interna styrningen och kontrollen är betryggande. Varje departement för dessutom en regelbunden dialog med myndigheternas ledning. Likväl visar granskningen att det är allvarliga brister i myndigheternas informationssäkerhetsarbete. Riksrevisionen bedömer att det behövs en starkare styrning från regeringen gentemot myndigheterna, så att nödvändiga säkerhetsåtgärder verkligen blir vidtagna. Att enbart ta fram ett övergripande regelverk är inte tillräckligt för att säkerheten ska bli god. Om regeringen inte efterfrågar information om myndigheternas informationssäkerhet och inte framhåller vikten av god informationssäkerhet bedömer Riksrevisionen att myndigheternas ledningar inte heller kommer att prioritera frågan.

Kostnaderna för informationssäkerhet är okända

För att kunna ta ställning till om det fattas välgrundade beslut om vilka åtgärder som behöver vidtas för att skydda all information i statsförvaltningen som är värd att skydda behövs en samlad lägesbild över hot, risker och lämpliga åtgärder, menar Riksrevisionen. Till detta kommer ett behov av att känna till hur stora kostnader som årligen läggs ned på informationssäkerhet. Först när denna bild är klar är det möjligt att väga kostnader mot nytta av skyddsåtgärder och på så sätt uppnå en optimal nivå på informationssäkerheten i staten som helhet.

Det saknas i dag uppgifter om myndigheternas kostnader för informationssäkerhet, såväl när det gäller enskilda myndigheter som för statsförvaltningen i stort. Därmed går det inte att uttala sig om hanteringen av informationssäkerheten är kostnadseffektiv. Det är enligt Riksrevisionens bedömning en påtaglig brist att regeringen inte efterfrågar dessa uppgifter, särskilt i förhållande till att det är utpekat som ett centralt verktyg för att utveckla statsförvaltningen.

Resurserna används sannolikt inte effektivt

Den svenska statsförvaltningen fungerar på det sättet att myndigheterna åtnjuter en långtgående självständighet när det gäller att organisera sin verksamhet, anför Riksrevisionen. Av det följer att alla myndigheter i statsförvaltningen, oavsett storlek, själva ska ombesörja sin egen informationssäkerhet. Det innebär att de antingen måste göra det mesta av arbetet själva eller anlita konsulter. För de största myndigheterna är förutsättningarna bättre för att på egen hand kunna bygga upp och upprätthålla en god informationssäkerhet på grund av skalfördelar. För de flesta av myndigheterna är dock förutsättningarna inte lika

goda. Riksrevisionens granskning visar att det är en tung uppgift även för tämligen stora myndigheter att bedriva ett framgångsrikt informations säkerhetsarbete.

MSB bistår med bra vägledning för hur en myndighet ska arbeta med informationssäkerhet, menar Riksrevisionen. För flera av de granskade myndigheterna är det likväl inte tillräckligt då de faktiskt lider brist på operativt bistånd, något som MSB inte lämnar i dag. Detta leder enligt Riksrevisionens bedömning till att informationssäkerhetsarbetet på aggregerad nivå sannolikt inte är kostnadseffektivt.

Riksrevisionens rekommendationer

Granskningen visar att myndigheternas arbete med informationssäkerhet har allvarliga brister. Riksrevisionen lämnar därför följande rekommendationer till regeringen.

- Myndigheterna har inte lyckats med att skapa ett informations säkerhetsarbete som uppfyller kraven i MSB:s föreskrifter och därmed i den standard som ligger till grund för arbetet (ISO 27000). För att öka förutsättningarna att klara kraven rekommenderar Riksrevisionen regeringen att öka tydligheten i sin myndighetsstyrning, så att var och en av myndigheterna i statsförvaltningen uppnår god informationssäkerhet inom rimlig tid.
- Det finns ett behov av att komplettera MSB:s metodstöd vid riskanalyser för att bättre kunna ta till vara resultaten av de olika processerna och ställa samman dem till en övergripande enhet, så att allt nedlagt riskhanteringsarbete kommer till bästa nytta. Regeringen bör därför överväga att ge MSB i uppdrag att ta fram en modell eller ett metodstöd för hur myndigheterna på ett effektivt sätt kan samordna resultat och processer. Denna modell bör så långt det är möjligt stödja myndigheternas arbete med risker och med att ställa samman dem på ett hanterbart sätt. Det är också viktigt att regeringen genom sin myndighetsstyrning ser till att myndigheterna tillämpar modellen.
- För att få ett effektivt skydd av informationstillgångarna i staten är det väsentligt att kunna göra avvägningar mellan kostnader och nytta. Det är inte möjligt i dag, eftersom kostnaderna för myndigheternas insatser för informationssäkerhet är okända. Det vore även angeläget att undersöka hur beslut om investeringar i informationssäkerhet fattas i praktiken och vilka organisatoriska faktorer som påverkar synen på investeringar i informationssäkerhet. Regeringen bör därför låta utreda förutsättningarna för att visa samtliga kostnader förenade med informationssäkerhet för verksamheten i staten.
- Var och en av myndigheterna har att på egen hand pröva sig fram till hur de ska bedriva sitt informations säkerhetsarbete. MSB:s vägledningar är bra, men det som fattas myndigheterna är ett operativt stöd. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att överväga att låta utreda behovet av

att inrätta en central funktion som skulle kunna få i uppdrag att lämna operativt stöd till myndigheterna.

Regeringens bedömning och åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen instämmer i huvudsak i Riksrevisionens samlade slutsats om de myndigheter som granskats. Som framgår av Riksrevisionens rapport varierar dock de granskade myndigheternas arbete med informationssäkerhet, och regeringen delar Riksrevisionens syn att de myndigheter som inte har omfattats av den djupgående granskningen har kommit olika långt i sitt arbete. Regeringen anser att det utifrån Riksrevisionens rapport är svårt att bedöma om arbetet med informationssäkerhet på flertalet myndigheter ligger på en nivå som är märkbart under vad som är tillräckligt.

Samhällets informationssäkerhet är en prioriterad fråga, anför regeringen, och det är viktigt att svenska myndigheter håller en tillräckligt hög nivå i sitt informationssäkerhetsarbete. Omfattningen av hanteringen av information i elektroniska kommunikationsnät och it-system ökar i alla delar av samhället, och brister i hanteringen av och säkerheten för informationen riskerar att få omfattande säkerhets- och integritetsmässiga konsekvenser såväl för samhället i stort som för enskilda.

Under senare tid anger regeringen att den har vidtagit ett antal åtgärder som ytterligare tydliggör vikten av en god informationssäkerhet och som kommer att förbättra förutsättningarna för myndigheterna att bedriva ett ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete.

Regeringen konstaterar i skrivelsen att alla aktörer i samhället måste arbeta systematiskt för att reducera sårbarheter inom sina verksamhetsområden, samt planera för vilka åtgärder som kan vidtas och hur dessa ska vidtas innan händelser inträffar. Ur det hänseendet är det viktigt att staten föregår med gott exempel och lever upp till befintliga krav. Arbetet för att stärka informationssäkerheten i samhället måste bedrivas långsiktigt, kontinuerligt och i takt med digitaliseringen av samhället. Regeringen anger att den avser att fortsätta att prioritera arbetet med att stärka samhällets informations- och cybersäkerhet.

Regeringen bedömer Riksrevisionens rekommendationer till regeringen enligt följande:

Öka tydligheten i myndighetsstyrningen

Regeringen delar i skrivelsen Riksrevisionens bedömning att myndigheternas arbete behöver utvecklas och att regeringens styrning av myndigheterna spelar en viktig roll. Regeringen anger att man under senare tid har gett myndigheternas informationssäkerhetsarbete ökat fokus genom flera initiativ och åtgärder. Regeringen beslutade i december 2015 att införa ett system för obligatorisk rapportering av it-incidenter för statliga myndigheter. Bestämmelsen började tillämpas den 1 april 2016. Syftet med systemet är att möjliggöra en för-

bättre lägesbild över informationssäkerheten i statlig förvaltning och stimulera myndigheternas förmåga att förebygga, upptäcka och hantera it-incidenter.

Den 31 mars 2016 beslutade regeringen att ge en utredare i uppdrag att föreslå hur EU-direktivet om åtgärder för en hög gemensam nivå av säkerhet i nätverk och informationssystem (NIS-direktivet) ska genomföras i svensk rätt. NIS-direktivet kommer bl.a. att innebära att en eller flera myndigheter får ett utpekad ansvar för särskilda funktioner som direktivet reglerar, samt att det kommer att ställas särskilda krav på säkerheten i nätverk och informationssystem hos myndigheter inom de sektorer som direktivet reglerar. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2017 (dir. 2016:29).

För att samhället ska lyckas med utmaningarna inom informations- och cybersäkerhetsområdet behöver arbetet även stärkas genom en förbättrad samordning och samverkan, vilket i sin tur kräver gemensamma färdriktningar och målsättningar för alla aktörer i samhället, anför regeringen. Den avser därför att ta fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet.

Ta fram en modell eller ett metodstöd för hur myndigheterna på ett effektivt sätt kan samordna resultat och processer

Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att myndigheterna i dag genomför flera riskanalyser med olika syften för skilda delar av organisationen, och att arbetet med myndighetsövergripande riskanalyser med tydligt fokus på informationssäkerheten behöver utvecklas. Regeringens bedömning är att stödet till myndigheter i fråga om att göra riskbedömningar, kartlägga skyddsvärda tillgångar och bestämma skyddsnivå kan utvecklas ur flera olika perspektiv. I skrivelsen anger regeringen därför att man kommer att överväga hur stödet till myndigheterna ska kunna vidareutvecklas.

Utreda förutsättningarna för att visa samtliga kostnader förenade med informationssäkerhet för verksamheten i staten

Riksrevisionen har även rekommenderat att regeringen bör låta utreda förutsättningarna för att visa samtliga kostnader som är förenade med informationssäkerhet för verksamheten i staten. Vidare är det enligt Riksrevisionen angeläget att undersöka hur beslut om investeringar i informationssäkerhet fattas i praktiken och vilka organisatoriska faktorer som påverkar synen på investeringar i informationssäkerhet.

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelser. Det är myndigheternas ansvar att ha kontroll över sina resurser och investeringar, att kunna verifiera effektiviteten i verksamheten och bedöma och motivera sin resursanvändning. Samtidigt är det av naturliga skäl svårt att beräkna resursåtgången för informationssäkerhetsarbete. Ett seriöst arbete med informationssäkerhet ska genomsyra hela organisationen, inte enbart bedrivs vid en enskild enhet, anför regeringen. Den anser att det finns skäl att stärka kunskapen

om samhällsekonomiska kalkyler och värderingar som rör informationssäkerhetsincidenter. För att uppnå ett fullgott underlag i riskhanteringsprocessen är det inte alltid tillräckligt med en god bild av myndigheternas interna kostnader. Bedömningen av vilka investeringar som behöver göras för att öka informationssäkerheten blir mer tillförlitlig om de kostnader som åtgärden är förknippade med kan ställas mot de kostnader som samhället riskerar om incidenter inträffar.

Däremot anger regeringen att samlade sammanställningar över samtliga kostnader förenade med informationssäkerhet för all verksamhet i staten inte kan användas som underlag för att bedöma vilka säkerhetshöjande åtgärder som bör vidtas. Därmed bör det primära syftet med att stärka kunskapen om kostnader inte vara att visa samtliga kostnader förenade med informationssäkerhet för verksamheten i staten.

Utreda behovet av att inrätta en central funktion som skulle kunna få i uppdrag att lämna operativt stöd till myndigheterna

Regeringen anser att stödet till myndigheterna behöver utvecklas men instämmer inte i Riksrevisionens rekommendation att en central funktion bör få i uppdrag att lämna operativt stöd till myndigheterna. Informationssäkerhetsområdet befinner sig i ständig utveckling som en följd av att ny teknik och nya innovationer kontinuerligt utvecklas. Därför är det viktigt att vägledningar och utbildningar hålls uppdaterade.

Vidare ser regeringen ett behov av att stödet till myndigheter i fråga om att göra riskbedömningar, kartlägga skyddsvärda tillgångar och bestämma skyddsnivå utvecklas, vilket i sin tur också bör resultera i nya och uppdaterade vägledningar. Det behövs bl.a. i syfte att underlätta för mindre myndigheter som inte har så goda förutsättningar att på egen hand utforma sitt informationssäkerhetsarbete.

Alla myndigheter måste arbeta systematiskt för att reducera sårbarheter inom sina verksamhetsområden samt planera för vilka åtgärder som kan vidtas och hur dessa ska vidtas innan händelser inträffar, anger regeringen. Problem bör inte ses som enbart tekniska, utan lämpligt utformade rutiner och regelverk och att följa dessa är lika viktigt. För att uppnå detta behöver informationssäkerhetsfrågorna genomsyra hela organisationen och prioriteras av myndighetsledningen.

Regeringen anför att det finns en risk att möjligheten till ett operativt stöd till myndigheternas arbete med informationssäkerhet skulle kunna få en hämmande effekt på myndigheternas strävan att bygga upp en tillfredsställande intern kompetens, vilket krävs för att arbetet ska kunna bedrivas effektivt och kontinuerligt. Det är myndigheten själv som har bäst kännedom om och ansvar för sin egen information, och därför bör vara bäst lämpad att fortlöpande kartlägga och värdera informationen. Bedömningen är att man behöver bygga upp en kompetens för detta arbete på respektive myndighet för att uppnå långsiktiga och hållbara resultat.

MSB och andra aktörer bedriver redan i dag ett stödjande arbete på informationssäkerhetsområdet, anför regeringen. Detta sker bl.a. i form av seminarier och utbildningar som syftar till att mer djupgående diskutera frågor som är kopplade till metodstöd, möjligheten att få operativt stöd vid inträffade it-incidenter eller kunskapsöverföring utifrån myndigheternas obligatoriska it-incidentrapportering. En central funktion med uppdrag att lämna operativt stöd till myndigheterna skulle kunna bli resurskrävande jämfört med det befintliga stödjande arbetet. Regeringen anser att det stödjande arbetet behöver finnas kvar i sin nuvarande form, men utvecklas med målet att på ett kostnadseffektivt sätt nå ut till så många som möjligt.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen har tagit emot betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23). Regeringen har även tagit emot betänkandet En ny säkerhetsskyddslag (SOU 2015:25) som innehåller förslag om hur säkerhetsskyddsregleringen bör reformeras. Vidare har regeringen tillsatt en utredning som ska lämna förslag över hur EU-direktivet om en hög gemensam nivå av säkerhet i nätverk och informationssystem (NIS-direktivet) bör genomföras i svensk rätt.

Dessa underlag är viktiga i regeringens kommande arbete med att utforma en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet. Avsikten är att strategin ska ligga till grund både för fortsatta åtgärder från regeringens sida och för åtgärder som övriga aktörer ska arbeta fram. Statliga myndigheter kommer att utgöra en central målgrupp för strategin. Regeringen instämmer i huvudsak i Riksrevisionens iakttagelser och kommer att överväga hur den nationella strategin bör utformas för att hantera iakttagelserna.

Regeringen anser att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad i och med den aktuella skrivelsen.

Motionerna

Mikael Jansson m.fl. (SD) uttrycker i följdmotion 2016/17:3542 att frågan om informationssäkerhet inte enbart kan ses som begränsad till de myndigheter som har granskats av Riksrevisionen. I begreppet hybridkrigföring ingår också informationssäkerhet, varför man måste betrakta denna som en del av den svenska samhällsberedskapen. De myndigheter och verk som är särskilt känsliga för hybridkrigföring och sabotage samt där sådana intrång skulle vara skadliga för samhällets funktion i såväl fred som krig behöver få tillgång till en standardplattform med såväl hårdvara som mjukvara som är särskilt utformad för att klara av denna typ av attacker. I skrivelsen framför regeringen att det inte är högst prioriterat att få fram en sammanställd bild av kostnaderna för informationssäkerhet. Motionärerna delar inte den bedömning som regeringen gör och föreslår därför att regeringen tar fram en sammanställd bild av kostnaderna för informationssäkerhet (yrkande 2).

Regeringen anger att MSB genomför utbildningar för att komma till rätta med bristerna i informationssäkerhet. Det är gott och väl anförs i motionen, men enbart utbildning är inte tillräckligt utan myndigheten måste också följa upp sina utbildningar och kontrollera att den utbildning som har genomförts också leder till verkliga förbättringar. Motionärerna föreslår därför att en uppföljning görs av MSB:s utbildningar (yrkande 1).

Motionärerna föreslår slutligen att ett organisatoriskt sammanhållet it-för-svar skapas (yrkande 3).

I motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) anförs att en central aspekt av informationssamhället och den moderna krigföringen är ett lands förmåga att försvara it-systemen, men även möjligheten att kunna slå mot en eventuell motståndares it-system. I princip alla samhällets vitala funktioner och flöden är i dag beroende av it-system som är uppkopplade mot internet. Det gör att ett svenskt, trovärdigt cyberförsvar är en grundläggande del i Sveriges försvarsförmåga. Motionären föreslår att det kontinuerligt tas fram och utvecklas nationella strategier för cybersäkerhet (yrkande 3).

Hans Wallmark m.fl. (M) anför vidare i motion 2016/17:3205 att eftersom en av dagens stora utmaningar är att så mycket av samhällets funktionalitet är beroende av it-system och internet blir de samhällsviktiga systemen också sårbara för angrepp utifrån. Angripare använder sig ofta, som t.ex. vid överbelastningsattacker, av andra kapade datorer som kan tillhöra privatpersoner, myndigheter eller företag. Motionärerna frågar sig vilket ansvar det går att lägga på en enskild användare, ägare till en dator eller server eller på den som är ansvarig för it-säkerheten på ett företag eller en myndighet och föreslår att kraven på it-säkerhet hos leverantörer och ägare till större it-system ses över (yrkande 10).

Sotiris Delis (M) understryker i motion 2015/16:424 att cyberattacker mot svenska företag och organisationer blir allt vanligare. Det pågår arbete för att förbättra it-säkerheten hos offentliga aktörer. Det behövs dock ytterligare insatser när det gäller företag och organisationer. I dag är privata och offentliga it-system sammanlänkade på ett sätt som gör att åtgärder på båda sidor är nödvändiga för en stark helhet. Motionären föreslår att möjligheterna att kartlägga omfattningen av cyberattacker mot svenska företag och organisationer ses över.

I motion 2016/17:2072 av Edward Riedl (M) föreslås att myndigheternas arbete med informationssäkerhet ses över då det på senare tid har framkommit att svenska myndigheters arbete med informationssäkerhet är bristfälligt och informationssäkerheten på statlig nivå så snabbt som möjligt behöver stärkas.

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anför i motion 2015/16:2824 att det svenska samhället, liksom de flesta samhällen i världen, är och blir alltmer beroende av informationsteknik och att cyberangrepp kan leda till mycket omfattande följder för samhället. I vissa avseenden kan ett sådant angrepp vara lika fördödande som ett angrepp med konventionella vapen. Det är därför angeläget att Sverige utvecklar en egen förmåga att aktivt kunna motverka cyberattacker. En förutsättning för att vidta såväl passiva som aktiva motåtgärder är att det

finns en organisation med mycket bred kompetens, anför motionärerna. De föreslår att det snarast tillsätts en utredning med uppgift att undersöka och ge förslag på hur en central cyberskyddsmyndighet skulle kunna skapas och hur den ska samverka med andra aktörer i samhället vars verksamhet är starkt beroende av fungerande informationssystem (yrkande 18).

I motion 2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anförts att det finns flera risker som identifierats inom statsförvaltningen när det gäller informationssäkerheten. Den snabba utvecklingen av informationssamhället gör att nya risker och hot ständigt tillkommer. Motionärerna föreslår att det bör fastställas en tidsplan och sanktionsmöjligheter övervägas för de myndigheter som inte uppfyller godtagbara krav på informationssäkerhet (yrkande 5).

Tidigare behandling

Riksrevisionen granskade under 2005–2007 arbetet med informationssäkerhet vid elva myndigheter i statsförvaltningen. Granskningarna visade ett flertal brister. Regeringen hade inte följt upp om myndigheternas interna styrning och kontroll av informationssäkerhet var tillfredsställande och inte heller gett myndigheterna tillräckliga förutsättningar för ett effektivt informationssäkerhetsarbete.

Riksrevisionens rapport Regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen (RiR 2007:10) publicerades i juni 2007. Riksrevisionens styrelse beslutade därefter att överlämna en framställning om regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen (2007/08:RRS6) till riksdagen.

Utskottet behandlade framställningen i betänkande 2007/08:FöU12. Riksrevisionen hade i sin granskning fokuserat på regeringens ansvar för att ställa krav på och följa upp förvaltningens arbete med informationssäkerheten samt ta initiativ till åtgärder för att förbättra förutsättningarna för förvaltningens arbete inom detta område. Med anledning av vad som framkommit av granskningen föreslog Riksrevisionens styrelse att riksdagen skulle tillkänna för regeringen som sin mening vad styrelsen anförde om att regeringen snarast borde genomföra en översyn av regleringen på området informationssäkerhet och återrapportera resultatet till riksdagen.

Utskottet ansåg i betänkandet att en god informationssäkerhet är en förutsättning för att kunna förhindra och hantera störningar i samhällsviktig verksamhet och att detta förutsätter en effektiv och tydlig ansvarsfördelning mellan berörda aktörer på området.

Utskottet ansåg vidare att det krävdes en god samverkan mellan alla aktörer för att kunna åtgärda brister och upprätthålla en god säkerhet. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att det fanns behov av en myndighet med uppgift att hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet och tillsammans med berörda myndigheter verka för en kontinuerlig utveckling av detta arbete. Det var utskottets mening att den då nya myndigheten, dvs. MSB, borde få till

uppgift att hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet för samhällsviktig verksamhet, och myndigheten borde ha föreskriftsrätt inom området.

Utskottet hade även fått information om att det inom Regeringskansliet pågick ett arbete inom en statssekreterargrupp för att samordna arbetet inom de olika departement som var berörda av frågorna.

Med hänvisning till ovanstående avstyrkte utskottet Riksrevisionens framställning 2007/08:RRS6 och den följdmotion som lämnats.

Innan försvarsutskottet färdigställde sitt betänkande 2007/08:FöU12 anordnade det tillsammans med trafikutskottet en offentlig utfrågning om it-säkerhet den 3 april 2008.

Finansutskottet kommenterade i sitt betänkande 2007/08:FiU2 om samhällsekonomi och finansförvaltning Riksrevisionens granskning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen. Finansutskottet påtalade då att regeringen i budgetpropositionen inte redovisat någon samlad bild av arbetet med informationssäkerhet utan lämnade olika delredovisningar under utgiftsområdena 2, 6 och 22. Finansutskottet ansåg att regeringen borde lämna en samlad och fördjupad redogörelse för informationssäkerhetsarbetet i staten till riksdagen, och att denna redogörelse borde spänna över samtliga berörda utgiftsområden.

Under 2014 granskade Riksrevisionen än en gång informationssäkerhet med inriktning mot regeringen och dess expertmyndigheters styrning och stöd. Denna granskning visade att det fanns påtagliga brister i arbetet med informationssäkerhet och att regeringen inte utövat en effektiv styrning.

I betänkande 2014/15:FöU10 behandlade försvarsutskottet regeringens skrivelse 2014/15:84 med anledning av Riksrevisionens rapport om informationssäkerhet i den civila statsförvaltningen. Utskottet såg där allvarligt på Riksrevisionens slutsats att arbetet med informationssäkerheten i den civila statsförvaltningen inte var ändamålsenligt sett till de hot och risker som finns, men kunde samtidigt konstatera att regeringen i sin skrivelse i huvudsak instämde i Riksrevisionens slutsats och hade inlett ett förändringsarbete sedan granskningen gjordes.

Utskottet ansåg att de redan genomförda ändringarna inom Regeringskansliet hade skapat förutsättningar för en mer sammanhållen styrning av informationssäkerhetsfrågorna men att arbetet inte fick stanna vid detta, utan att informationssäkerheten i den civila statsförvaltningen måste utvecklas på bred front för att bli ändamålsenlig mot bakgrund av ökande hot och risker.

Betänkandena Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23) och En ny säkerhetskyddslag (SOU 2015:25) bedömdes bilda viktiga underlag för framtiden. Vidare ansåg utskottet att alla myndigheters roll och ansvar i arbetet skulle framhållas, både ur ett ansvars- och ett samverkansperspektiv. Riksrevisionens rekommendationer till stöd- och tillsynsmyndigheterna borde tas i beaktande. Regeringens beslut om att myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskap och höjd beredskap ska redovisa sitt arbete med informationssäkerhet

ansåg utskottet som särskilt viktigt, och även att MSB hade fått i uppgift att genomföra en undersökning om hur kommunerna arbetar med informations-säkerhet. Att medvetandegöra offentliga och privata aktörer samt allmänheten om de hot som finns var överlag centralt i arbetet, menade utskottet. När det gällde en myndighetsgemensam och övergripande strategi för it-säkerhet fann utskottet sålunda att det pågick ett utvecklingsarbete som inte borde föregripas. Utskottet avstyrkte därför det aktuella motionsyrkandet. Regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om informationssäkerhet i den civila statsförvaltningen (skr. 2014/15:84) lades till handlingarna av riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill på samma sätt som Riksrevisionen gör i sin rapport understryka att man i statsförvaltningen hanterar mycket information som är skyddsvärd och att ett seriöst arbete med informationssäkerhet bör ha som mål att all skyddsvärd information ska vara tillgänglig, riktig, konfidentiell och spårbar. Eftersom informationssäkerhet är en fråga som berör all personal i en myndighet bör en allomfattande kultur skapas för att minimera riskerna för störningar i olika samhällsfunktioner. Utskottet finner likt tidigare att alla myndigheters roll och ansvar i arbetet bör framhållas, både ur ett ansvars- och ett samverkansperspektiv.

Av dessa skäl finner därför utskottet det oroande att Riksrevisionen i sin nyligen genomförda granskning av nio myndigheter funnit att arbetet med informationssäkerhet på de granskade myndigheterna ”ligger på en nivå som är märkbart under vad som är tillräckligt” och – att döma av Riksrevisionens tidigare rapporter – inte ser ut att ha utvecklats i tillräcklig grad över tid. Även MSB understryker i sin nationella risk- och förmågebedömning för 2016 (publikationsnummer MSB1012) att myndigheter behöver utveckla arbetet med sin informations- och cybersäkerhet.

Utskottet finner dock att regeringens arbete med att ta fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet i närtid är lovvärt och att detta förhoppningsvis kan innebära ett bättre stöd till myndigheterna i informationssäkerhetsarbetet och en starkare styrning från regeringen gentemot myndigheterna men också samhället i stort. Detta är nödvändigt för att kunna hantera hot eller risker från exempelvis stater, statsunderstödda aktörer, terrorister och organiserad brottslighet samt fel och störningar som inte orsakas av antagonister utan beror på mjuk- eller hårdvarufel, processbrister, bristande kvalitetskontroll, slarv, missbedömningar eller rena olycksfall. Regeringen bör bedriva arbetet skyndsamt.

Inom ramen för det övergripande strategiarbetet ser utskottet också fram emot regeringens utredning som ska lämna förslag över hur EU-direktivet om en hög gemensam nivå av säkerhet i nätverk och informationssystem (NIS-direktivet) bör genomföras i svensk rätt samt beredningen av betänkandet En

ny säkerhetsskyddslag (SOU 2015:25) som innehåller förslag om hur säkerhetsskyddsregleringen bör reformeras. Dessa är viktiga pusselbitar i sammanhanget.

På grundval av detta pågående arbete är det därför inte motiverat att vidta ytterligare åtgärder för tillfället, anser utskottet, och föreslår sålunda att riksdagen lägger skrivelse 2016/17:42 Riksrevisionens rapport om informations-säkerhetsarbete på nio myndigheter till handlingarna och att samtliga motionsyrkanden i ärendet avslås.

Medborgarnas kunskap om it-säkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om medborgarnas kunskap om it-säkerhet. Utskottet hänvisar till regeringens arbete med att utforma en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet.

Jämför reservation 5 (M).

Motionen

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2016/17:3205 att det finns ett behov av att höja medvetenheten hos allmänheten för vad en enskild användare kan göra för att försvåra att ens it-utrustning används i brottsliga syften. Dessutom behöver nivån också kunna sättas för vilket ansvarsutkrävande som är möjligt. Motionärerna föreslår att möjligheten att stärka medborgarnas kunskap om it-säkerhet ses över (yrkande 11).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller det man tidigare uttryckt i betänkande 2015/16:FöU7, dvs. den generella vikten av att sätta människan i centrum för krisberedskapsarbetet och att det är värnandet om den enskilda individens och befolkningens hälsa och säkerhet som ska prioriteras. I linje med detta har utskottet tidigare välkomnat MSB:s informationsinsatser i samverkan med berörda aktörer, inklusive skolor och frivilligrörelser, för att stärka den enskildes förmåga.

Vad gäller medborgarnas kunskap om informationssäkerhet mer specifikt finner utskottet att regeringens arbete med att ta fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet i närtid är lovvärt och att detta också bör kunna rymma en inriktning för en allmän kunskapshöjning i samhället. På grund av detta pågående arbete är det därför inte motiverat att för tillfället vidta ytterligare åtgärder, anser utskottet, varför motionsyrkandet avstyrks.

Ett nordiskt, säkert internet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om ett nordiskt, säkert internet. Utskottet hänvisar till regeringens arbete med att utforma en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet. Jämför reservation 6 (SD).

Motionerna

Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslår i motion 2015/16:3218 (yrkande 7) och i motion 2016/17:2899 (yrkande 77), på samma sätt som Björn Söder m.fl. (SD) i motion 2016/17:2871 (yrkande 14), att Sverige bör undersöka intresset och möjligheterna för ett eget nordiskt, och säkert, internet. Det ska vara baserat på svenska mikrosatelliter eftersom militär underrättelsetjänst, terrorister och organiserad brottslighet kommer att använda sig av informationsteknologi i allt högre utsträckning. Detta gör det allt viktigare att vidta adekvata åtgärder för att skydda och försvara vitala nationella intressen mot cyberhot, menar motionärerna. Detta blir särskilt viktigt när större delen av samhället är helt beroende av en fungerande informationsteknologi. Sverige bör skaffa sig ett aktivt informationsteknologiskt försvar (aktiv cyberförmåga). Rika länder kan förväntas skapa ”egna internet” som är avgränsade mot övriga datanätverk. De efterfrågade satelliterna ska ses som strategiska produkter och ska direktupphandlas, föreslår motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller det man tidigare uttryckt i betänkandena 2014/15:FöU6 Samhällets krisberedskap och 2014/15:FöU11 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 där man generellt sett, liksom Förvarsberedningen och regeringen, ansåg att informations- och cybersäkerhetsfrågorna är av mycket stor vikt och att Sverige måste se på detta ur ett strategiskt och långsiktigt perspektiv. Internationell samverkan, framför allt på nordisk och europeisk nivå, är en grundförutsättning för att öka informationssäkerheten i Sverige och för att skydda samhällsviktig verksamhet.

Utskottet anser att regeringens arbete med att ta fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet i närtid är lovligt och att detta förhoppningsvis kan innebära ett bättre stöd till myndigheterna i informations-säkerhetsarbetet och en starkare styrning från regeringen gentemot myndigheterna men också samhället i stort. Internationella aspekter av informations-säkerhet förväntas vara en del av strategin.

Utskottet anser inte att det finns anledning att föregripa det pågående arbetet, varför motionsyrkandena avstyrks.

Reservationer

1. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (M)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M) och Dag Klackenborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2015/16:424 av Sotiris Delis (M),

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18,

2016/17:2072 av Edward Riedl (M) och

2016/17:3542 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

En av dagens stora utmaningar är att så mycket av samhällets funktionalitet är beroende av it-system och internet. Därmed blir de samhällsviktiga systemen också sårbara för angrepp utifrån. Hoten kan komma från flera olika aktörer – stater, individer eller organisationer, och angreppen kan ha flera olika motiv – ekonomiska, statsfientliga eller bara destruktiva. Det krävs i många fall heller inte så stora resurser hos angriparen för att orsaka stor skada. Angripare använder sig t.ex. vid överbelastningsattacker ofta av andra kapade datorer som kan tillhöra privatpersoner, myndigheter eller företag. Vi anser därför att kraven på it-säkerhet hos leverantörer och ägare till större it-system bör ses över. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Vi menar också att en central aspekt av informationssamhället och den moderna krigföringen är ett lands förmåga att försvara it-systemen, men även möjligheten att kunna slå till mot en eventuell motståndares. I princip alla samhällets vitala funktioner och flöden är i dag beroende av it-system som är uppkopplade mot internet. Det gör att ett trovärdigt svenskt cyberförsvar, inklusive en aktiv cyberförmåga, är en grundläggande del i Sveriges försvarsförmåga. Vi anser därför att nationella strategier för cybersäkerhet snarast bör tas fram och utvecklas kontinuerligt. Detta bör riksdagen också ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3542 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2015/16:424 av Sotiris Delis (M),

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18,

2016/17:2072 av Edward Riedl (M) och

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att frågan om informationssäkerhet inte enbart kan begränsas till de myndigheter som har granskats av Riksrevisionen i det här sammanhanget. Sverigedemokraterna har i samband med att dessa frågor har diskuterats i andra sammanhang framfört flera förslag som vi menar skulle kunna förstärka it-säkerheten i vid mening men också ett direkt förslag om att skapa ett organisatoriskt sammanhållet it-försvar, vilket vi vidhåller här.

I skrivelsen framför regeringen som svar på Riksrevisionens kritik att det inte går att få fram en sammanställd bild av kostnaderna för informationssäkerhet. Vi delar inte den bedömning som regeringen gör eftersom det inte verkar finnas något konkret hinder för detta. Det finns anledning att befara att regeringens resonemang mer bottnar i att en sådan sammanställd bild skulle påvisa konkreta behov av anslagsökningar, vilket knappast i sig kan sägas utgöra ett tillräckligt skäl för att inte ta fram en sammanställd bild av kostnadsläget, vilket vi förordar.

Det anges på annan plats i skrivelsen att MSB genomför utbildningar för att komma till rätta med bristerna inom informationssäkerheten. Det är gott och väl, men enbart utbildning är inte tillräckligt, utan myndigheten måste också följa upp sina utbildningar och kontrollera att den utbildning som har genomförts också leder till verkliga förbättringar. Allt detta sammantaget bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2015/16:424 av Sotiris Delis (M),

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18,

2016/17:2072 av Edward Riedl (M),

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 10 och

2016/17:3542 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Riksrevisionen granskade under 2005–2007 arbetet med informationssäkerhet vid elva myndigheter i statsförvaltningen. Granskningarna visade på ett flertal brister. Vid en uppföljning 2014 konstaterades att ingenting i praktiken hade gjorts för att komma till rätta med påtalade brister, detta samtidigt som beroendet ökat och antagligen också attackerna.

Riksrevisionen konstaterade också i rapporten Informationssäkerheten i den civila statsförvaltningen att statens arbete med informationssäkerhet inte är ändamålsenligt, med hänsyn till de hot och risker som finns. Rapporten konstaterar att ”den tekniska utvecklingen har accelererat och de risker en organisation utsätts för ökar och kan förväntas fortsätta öka framöver”. Informationssäkerheten visar alltså på stora brister, enligt Riksrevisionen, och få myndigheter kan ge heltäckande svar över hur välutvecklat arbetet med informationssäkerhet faktiskt är hos de olika aktörerna inom ansvarsområdet. Den snabba utvecklingen av informationssamhället gör att nya risker och hot ständigt tillkommer. Det gör det svårt att upprätta en komplett riskbild på området. Jag anser att riksdagen bör fastställa en tidsplan och överväga sanktionsmöjligheter för de myndigheter som inte uppfyller godtagbara krav på informationssäkerhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännager för regeringen.

4. Informationssäkerhetsarbete på myndigheter m.fl., punkt 1 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18 och avslår motionerna

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2015/16:424 av Sotiris Delis (M),

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 3,

2016/17:2072 av Edward Riedl (M),

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 10 och

2016/17:3542 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Eftersom vårt samhälle, liksom de flesta samhällen i världen, är och blir alltmer beroende av informationsteknik, och eftersom cyberangrepp kan få mycket omfattande följder för människors liv är det en förutsättning för att vidta motåtgärder att det finns en organisation med mycket bred kompetens för att klara av dessa utmaningar. Det innebär bl.a. att alla myndigheter, företag och organisationer måste ha en skyldighet att rapportera alla former av cyberangrepp som riktas mot dem till en central myndighet. Det är dock omöjligt att skapa ett rimligt skydd mot cyberangrepp utan omfattande internationell samverkan om olika aspekter av cyberhotet. Även denna samverkan skulle underlättas om den hanterades av en för ändamålet utpekad organisation, anser jag. En sådan organisation skulle också ha en viktig roll genom att ge råd om hur man skyddar sig mot cyberangrepp till alla de företag, myndigheter och organisationer vars verksamhet är starkt beroende av fungerande it-system. Den mesta militära verksamheten kräver också kvalificerat skydd mot cyberangrepp. Av dessa skäl anser jag att det snarast bör tillsättas en utredning med uppgift att undersöka och ge förslag på hur en central cyberskyddsmyndighet skulle kunna skapas och hur den ska samverka med andra aktörer i samhället vilkas verksamhet är starkt beroende av fungerande informationssystem. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Medborgarnas kunskap om it-säkerhet, punkt 2 (M)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M) och Dag Klackenborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av att höja medvetenheten hos allmänheten för vad man som enskild användare kan göra för att försvåra att ens it-utrustning används i brottsliga syften. Dessutom bör man också kunna sätta nivån för vilket ansvar som är möjligt att kräva av den enskilde. Möjligheten att stärka medborgarnas kunskap om it-säkerhet bör därför ses över. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Ett nordiskt, säkert internet, punkt 3 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 7,

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 14 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 77.

Ställningstagande

Vi föreslår att Sverige bör undersöka intresset och möjligheterna för ett eget nordiskt, och säkert, internet baserat på svenska mikrosatelliter, eftersom militär underrättelsetjänst, terrorister och organiserad brottslighet kommer att använda sig av informationsteknologi i allt högre utsträckning. Detta gör det allt viktigare att vidta adekvata åtgärder för att skydda och försvara vitala nationella intressen mot cyberhot, menar vi. Detta blir särskilt viktigt när större delen

av samhället är helt beroende av en fungerande informationsteknologi. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2016/17:42 Riksrevisionens rapport om informations-säkerhetsarbete på nio myndigheter.

Följdmotionen

2016/17:3542 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en sammanställd bild av kostnaderna för informationssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skapandet av ett it-försvar och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen bör fastställa en tidsplan och överväga sanktionsmöjligheter för de myndigheter som inte uppfyller godtagbara krav på informationssäkerhet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:424 av Sotiris Delis (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att kartlägga omfattningen av cyberattacker mot svenska företag och organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt ta fram och utveckla nationella strategier för cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för en samlad cybersäkerhetsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka möjligheterna till ett nordiskt, säkert internet baserat på svenska mikrosatelliter (avsnitt 3.3) och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:2072 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över myndigheternas arbete med informationssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka möjligheterna till ett nordiskt, säkert internet baserat på svenska mikrosatelliter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka möjligheterna till ett nordiskt säkert internet baserat på svenska mikrosatelliter (avsnitt 11.7 och bil. 3) och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över krav på it-säkerhet hos leverantörer och ägare till större it-system och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka medborgarnas kunskap om it-säkerhet och tillkännager detta för regeringen.